Print Date: 2 November 2026. Source: Page 3, ha-Arets - הארץ, 20 September 1957 *** Historical Jewish Press, The National Library of Israel and Tel Aviv University

נפתלי לביא

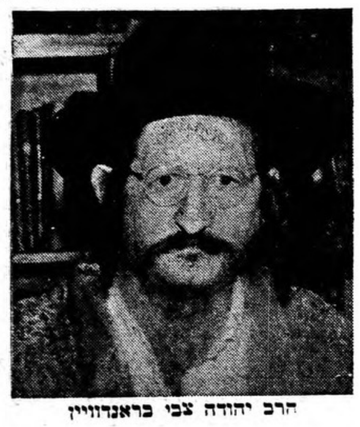
האדמו"ר של ההסתדרות

נסיונותיה של הסתדרות העובדים הכללית להוכיח את יחסה הליברלי ל־חברה הדתיים, בהקימה מדור לענייני דת וסיעת „העובד הדתי", לא הצלי־חו למשוך את הרושם שנוצר בצבור הדתי, לפיו מיצגת ההסתדרות את ה־גורם האנטי־דתי בארץ. עתה, לאחר ש־ריכזה למעלה מחצי ביליון חברים ו־בהם כ־100 אלף דתיים, לא יכלה לה־שאר באדישותה לבעיה הדתית. שני הנופים הדתיים הפיעלים בתוכה לא יכלו לספק את דרישתם של רבבות החברים הדתיים מהעליה החדשה, כ־שם שלא יכלו לשמש מתחרים למפ־לגות הדתיות בהשפעתן בקרב הצבור הדתי. סיבות אלה עוררו את הצורך להקים בהסתדרות מחלקה לסיפוק צרי־כי הדת.

ארבעה רבנים ידועים, מספר עסק־נים בעלי עמדה במפלגות הדתיות ו־הפועלים האחרות במסגרת ההסתדרות, על בסיס שיבטיח אי פגיעה בענייני ה־דת של הפרט והכלל בהסתדרות. נצי־גי ההסתדרות היו הם מעוניינים ל־גיע להסכם עם מפא"י. הצטרפותה של מפלגת פועלים זו להסתדרות יכלה ל־תרום לחיזוק הרוב של מפא"י. בסי־בה זו היה עניין רב למנהלי המו"מ מצד ההסתדרות, שנמנו כולם עם מפ־לגת הרוב, בהסכם המוצע עם מפא"י. אולם לחץ שהפעילו גדולי התורה על ראשי סיעלי אגודת ישראל מנע את ההסכם. ונציגי ההסתדרות הגיעו ל־מסקנה שאין טעם להמשיך בשיחות אלה.

מו"מ בין הפיעל המזרחי ל„העובד הדתי"

עדיין אין כל הוכחות מה קדם למה, אם נישושי ההסתדרות אצל עסקני ה־פיעל המזרחי הביאו לפעולות־נגד מצד

הרב יהודה צבי בראנדוויין

הפועל המזרחי ש־הקים מגע עם „ה־עובד הדתי", או ההיפך. אך עובדה היא כי באותו זמן ששליחי ההסתד־רות ניהלו שיחות עם אנשי הפועל המזרחי, פנו נצי־גי הנהלת המפלגה הדתית־לאומית ל־ראשי „העובד ה־דתי" להצטרפותה של הסיעה ההס־תדרותית למפלגה זו. קרוב לחצי ש־נה התנהלו שיחות אלה, ובאחת מישר־כות המזכירות של „העובד הדתי" ה־שתתף גם נציג ה־פועל המזרחי ש־הציע לחברי „הע־בד הדתי" לעבור כצורה קיבוצית ל־מפלגה הדתית־לי־אומית תוך הבטחת ייצוגם המתאים ב־כל מוסדות של מפלגה זו. מסתבר כי התמרמרותם של אנ־שי „העובד הדתי" על המו"מ של הצעה"פ עם גורמים דתיים שונים כד־בר הקמת מחלקה לענייני דת בהסתד־רות קירבה חברי סיעה זו להפועל ה־מזרחי וההסכם היה קרוב למדי. מצ־לי הפועל המזרחי לא ציפו לתגובות במותית מהסכם זה, מכמתם היתה הפ־נתית בעיקר. לוא הושג הסכם זה, היה משמש בידיהם כנשק יעיל בהאב־קם נגד ההסתדרות, שיגביר עתה בי־שובי העולים, עם התקרב מועד הב־חירות.

נראה כי תוצאות אפשריות של הס־כם כזה החישו את פעולתם של אנשי ההסתדרות לקראת הקמתה של המח־לקה לסיפוק צרכי הדת. ההחלטה העק־רונית שנתקבלה בועד הפועל בעת ד־יונו על התקציב 1957/58, לפיה הוק־צבו 100 אלף ל"י לפעולות המחלקה לסיפוק צרכי הדת שתקום, אפשרה ל־נציגי הוצה"פ את ניהול המו"מ וס־יומו, ללא שיתופן של הסיעות האח־רות המיוצגות בועדה המרכזית של ההסתדרות וללא התעצות בסיעת „ה־עובד הדתי" באו נציגי מפא"י בועד הפועל של ההסתדרות במגע עם אר־שיות תורנית שהוצאה זה עתה מאלי־מוניותה. לאחר בירורים ממושכים הס־כים הפועמד, האדמו"ר מסדגיר, הרב יהודה צבי בראנדוויין, לקבל על עצמו את תפקיד ראש המחלקה ללא כל מש־כורת. אנשי „העובד הדתי" מיחו ר־סירבו להשתתף במחלקה על בסיס כל־תי מפלגתי. רק לאחר פגישות מספר הוסכם על הרכב הנהלת המחלקה: ש־לשה אנשים, והם הרב בראנדוויין, ראש המחלקה, מר א. ארליך ממפ „העובד הדתי" ומר ס. לוי ממפ המדור לענ־יני דת שליד המחלקה לתרבות.

הסיעות האחרות אינן מתנגדות

מניעו לנציגי סיעות המיעוט בהס־תדרות כדי לשכנע על עמדתם בענין זה, והתברר כי אין להם שום התנג־דות להקמתה ולהרכבה של מחלקה זו, נציג מפ"ם מר ב. לין סבור כי מעי־לותה המוגברת של ההסתדרות בשטח הדת תמנע את זיקת העולים החדשים למפלגות הדתיות ותחליש את לחצן של מפלגות אלה בענייני דת. לדברי־של מר לין היו שותפים מסיעות „אח־דות העבודה־פועלי ציון" ו„העובד ה־ציוני". נציג הסיעה האחרונה, מר י. שערי, הסעים כי פעולותיה של מח־לקה זו אמנם עלולות לשרת מפלגה מסוימת בתחרותה עם הפועל המזרחי, הפועל בשטחים אלה באמצעות משרד הדתות, אשר לעצם בחירתו של האד־מו"ר לתפקיד ראש המחלקה הסתייגו הדוברים בתגובותיהם. אחדים מהם ה־ביעו את דעתם כי אדמו"ר המיצג ב־מידת מה את הישוב הישן עלול ל־התאים לתפקיד זה יותר מאשר אישיות דתית מסוג אחר.

פועלי אגודת ישראל, שנשארו בינ־תיים מחוץ להסתדרות, הגיבו בהתאפ־קות על הקמת המחלקה. „אם יתברר שההסתדרות רוצה באמת לספק צרכי דת לחבריה — אדרבא ואדרבא, אנ־חנו נברך ראשי פאי"י, המרסיפים כי הצ־ורך החרדי יקדם זאת בברכה. תגובה דומה השמיעו רבנים מפורסמים בי־רושלים ובתל אביב, בהם הידועים ב־קיצוניותם.

לעומת תגובות אלה טוענים ראשי הפועל המזרחי כי עיני ההסתדרות ב־הקמת מחלקה זו, בראשותו של אד־מו"ר, לרוחצים פוליטיים.

האדמו"ר מבטיח: „דת לשם דת"

בפעם הראשונה בהיי הופיע הש־בוע האדמו"ר בפני צבורי „חסידי" מ־שונה. היו אלה חברי הועדה המרכזת של ההסתדרות, עסקני פועלים ותי־קים וחברי המחלקה החדשה. הרבי ה־אלמוני, הישוב עוד היום מרבית ש־עות היום על ספריו, מצא עצמו ב־בנין הועד הפועל של ההסתדרות מו־קף חברים דתיים ובני־רבנים חילונ־יים, מראשי ההסתדרות, שהעלוהו ל־תפקיד זה. שום תכנית פעולה טרם הועלתה, אך דבר אחד הבטיח: „דת לשם דת ולא דת לשם מפלגה או מפ־לגה לשם דת". כיצד הוא חושב לע־שות זאת? — שאלנו אותו. „פשוט ב־אי, על ידי אהבת ישראל וללא שום כפיה", השיב. שאלנו בדבר תקציב 180 אלף ל"י הרבטח למחלקה. רצונו לסייר בארץ, בישובי עולים, בשיכוני ותיקים ובקיבוצים שיזכינוהו, בדי לשוחח עם הצבור ולשמוע על צרכיו הרוחניים. עד כה נתקבלו פניות להי־קמת 250 בתי כנסת וכמאה שיעורים תורניים.

לא הצלחנו לעמוד על השקפתו ה־מצמדית של האדמו"ר, בן ה־54, לבית סדגיר שנולד בצפת, דירתו הצנועה שעל גבול „כרם התימנים" בתל א־ביב, הליכותיו, מצאו מחצר סדגיר העממית, יעברו הפועלי מעידים על השתייכותו ל„מעבד הפועלים". באשר חזר מישיבת הונגריה לא קיבל על עצ־מו משרה של משמש בקודש, אלא טיפס על פיגומי הבנינים שהקים בש־נות הבוכרים בירושלים. מלאכת כפ־יים לא מנעה ממנו התמסרות ללי־מודי הנסתר והנגלה, כך שגדולי הר־בנים בירושלים סמכוהו לרבנות, יח־סידי סדגיר „המליבוהו" לרבם. בא־סיום מלחמת העולם השניה יושב הוא בתל אביב ומתפרנס בדוחק, אך עם הסכמתו לנהל את המחלקה הקסתד־רית הוצעה במפורש שלא יקבל מש־כורת. התנאי השני היה כי ההסתדרות תמלא בכנות את הבטחותיה למחלקה.

ביקשנו לדעת על יחסיהם של הר־בנים והאדמו"רים לאדמו"ר החדש של ההסתדרות, שממלכתי פרושה על חצי מליון „חסידיו". רובם ענו לחיוב ר־שלילה גם יחד. הענין הוא שאחד מ־מקורבי „נטורי קרתא" הביע את דע־תו לחיוב תוך הבעת תקוה למפנה בדרכה של ההסתדרות בענייני דת.

הרבי עצמו אינו נבוך מכסף השמצה שחוזים דתיים מסוימים פתחו נגדו.